

BUDGETVRETERS

Met een glunder gezicht zette dr. Pimmel, directeur van de Dienst voor Ontsmetting en Vuilverbranding, een klodderige punt achter de slotzin van zijn verhandeling over *De peristaltische techniek van Franz Kafka*. Gaudeamus igitur, neuriede hij opgewekt, legde zijn Parker neer en haalde zijn poetslap tevoorschijn om zijn beslagen brillenglazen schoon te maken, want voortaan wilde hij alles en iedereen zo helder mogelijk zien, behalve natuurlijk de brij waar hij middenin zat.

Het Kafka-probleem had hem nooit losgelaten. Sedert hij zes jaar geleden gepromoveerd was tot doctor in de wijsbegeerte en letteren met een proefschrift over *De Gedaanteverwisseling*, hadden de geschriften van de Tsjechische Jood langzamerhand zijn bloed vergiftigd, zozeer zelfs, dat hij er niet alleen al zijn vrije tijd voor opofferde, maar bovendien het grootste gedeelte van zijn diensturen. Zo was hij tot het oorspronkelijke inzicht gekomen, dat Kafka's schrijftechniek kon worden vergeleken bij een ringwormige beweging en dat deze zogenaamde 'gelede stijl' [wat een vondst!] volkomen integreerde in de ongewervelde structuur van bijna al diens verhalen. Drie jaar geleden, kort nadat hij dankzij de steun van een minister en twee volksvertegenwoordigers door de patrijspoorten aan boord van de Dienst voor Ontsmetting en Vuilverbranding was gekomen, had hij het plan opgevat zijn hypothese in een uitvoerige verhandeling te boekstaven. En nu had hij zo pas het slotwoord daarvan geschreven. Het was een indrukwekkend werk geworden, een kluijf voor de filologen: 388 bladzijden, compleet met bronnenlijst, personenregister en voetnoten. Gaudeamus igitur.

Hij zette zijn bril weer op en doorbladerde het handschrift nog even van achteren naar voren. Het gaf hem een huiverig gevoel van opwinding, alsof hij bezig was uit zijn eigen huid te kruipen. Hij had het 'm toch maar lekker geleverd. Nu zou hij zijn adjunct, die opgeblazen krophals, eindelijk eens over de neus kunnen hakken, want hij twijfelde er niet aan of het werk zou heel wat ophef maken.

Het overtikken, dacht hij, zou geen moeilijkheden opleveren. Daarmee kon hij een van zijn drie bedienden belasten. Op Maes durfde hij het niet te laten aankomen, want die tikte niet zonder fouten. Hij aarzelde tussen Van Loen en Engels. Zijn keuze viel ten slotte op Engels, niet omdat deze een beter typist was dan Van Loen, maar omdat hij zich voorstelde dat Engels erg gevleid zou zijn als hij dit werkje mocht opknappen.

Met de bundel onder zijn arm begaf hij zich naar de benedenverdieping. In het glazen compartiment tegenover de trap zat zijn adjunct zoals steeds over het bouwplan van zijn huis gebogen. Hij sloop er haastig voorbij, want hij had geen zin om over halfsteensmuren en kurkbetonnen vloeren te kletsen, niet na Kafka's peristaltische techniek.

Engels keek hem met grote geschrokken ogen aan en moffelde onhandig een papiertje in zijn zak weg, toen hij zonder kloppen de deur van het bediendenkantoor opende. Van

Loen draaide een blad in zijn schrijfmachine en Maes, zijn voet steunend op de centrale verwarming, was druk bezig zijn schoenveter te strikken.

Dr. Pimmel verstijfde en vestigde zijn blik op de zak waarin Engels het papiertje had doen verdwijnen. Zijn ogen bliksemde achter zijn brillenglazen. Hij voelde zich driftig warm worden; het was alsof hij een klap in zijn gezicht kreeg. Met afgemeten passen streek hij op de man aan, strekte bevelend de hand naar hem uit en maakte een ongeduldig geef-op-gebaartje met zijn vingers.

De grijze bediende met zijn furunkelgezicht en zijn bolle witte kalfsogen kreeg een kleur en gaf gewillig het papiertje af. Het was een boodschappenlijstje. Verbolgen las dr. Pimmel de potloodkrabbels: '1 pak tapioca - 1 tube ketchup - ½ pond margarine - 100 gr. gruyère - 1 plaatbrood [niet laten snijden] - 1 potje jam [pruimen of abrikozen] - 1 pak watten - 2 vliegenvangers - 1 rol closetpapier'.

'Wat moet dat?' snauwde hij, de verschrikte bediende het briefje verachtelijk toeslingend. 'Schaamt u zich niet, Engels? Hebt u geen ander werk, dat u zich tijdens de diensturen met dergelijke beuzelarijen bezighoudt?'

'Mijn vrouw is ziek, mijnheer,' verontschuldigde Engels zich hakkellend, 'en dan moet ik natuurlijk boodschappen lopen, maar ik was bang dat ik een en ander zou vergeten, ziet u, en daarom...'

'Met uw vrouw en uw boodschappen heb ik niets te maken,' zei dr. Pimmel grimmig. 'U bent een onbeschaamde vlegel. Het schijnt niet eens tot u door te dringen, dat u zich schuldig maakt aan plichtverzuim. U bestelt het gemeentebestuur. Eigenlijk zou ik een rapport tegen u moeten opmaken, begrijpt u dat wel? Dat kan niet door de beugel, werkelijk niet. Voor eenmaal zal ik uw vergrijp door de vingers zien, maar ik waarschuw u dat ik het een volgende maal hierbij niet zal laten. En die waarschuwing geldt ook voor de anderen.'

Hij pompte zijn borst op en wierp de beide anderen eveneens een dreigende blik toe. Van Loen zat aan de lintspoel van zijn schrijfmachine te prutsen en Maes, die met zijn rug tegen de centrale verwarming stond alsof hij eraan vastgeplakt was, keek schaapachtig naar zijn schoenveters.

'Is dat duidelijk, Engels?'

'Ja, mijnheer,' fluisterde Engels.

'Van Loen? Maes?'

'Ja, mijnheer,' dreunden Van Loen en Maes.

'Gaat u dan maar gauw op uw plaats zitten, Maes, vooraleer ik u ook in de ban slinger. Zo'n stel budgetvreters heb ik nog nooit bij elkaar gezien.'

Maes deed zijn oren bewegen als een olifant en schuifelde langzaam naar zijn bureau. De onverwachte uitbrander maakte hem zozeer van streek, dat hij plots de hik kreeg.

'Engels,' zei dr. Pimmel uit de hoogte, 'ik heb een dringend werkje voor u dat u waarschijnlijk niet zo goed zal bevallen als uw boodschappenlijstjes. Deze tekst moet zo vlug mogelijk worden getikt, vlekkeloos, zonder fouten. Geen doorhalingen, geen gestuf. Maakt u een fout, dan doet u die bladzijde maar over. U kunt er dadelijk mee beginnen. Ik

reken er overigens stellig op, dat u er over veertien dagen mee klaarkomt, al moet u er voor overwerken.’

Hij legde het handschrift met een klap op Engels’ bureau neer en draaide zich zonder meer om.

‘In hoeveel exemplaren, mijnheer?’ vroeg Engels met verstikte stem.

‘In drievoud,’ blafte dr. Pimmel over zijn schouder en patste de deur achter zich toe, wat niet direct in verband stond met zijn humeur, want dat deed hij ook als hij in een goede bui was.

Kribbig liep hij naar de trap, maar toen bedacht hij zich plots. Zijn kinnebak trilde nog steeds van ingehouden woede en verontwaardiging, toen hij het glazen compartiment binnenging. De adjunct, een paffe dikkerd met een melig zoetsappig gezicht, keek verstrooid van zijn bouwplan op.

‘Morgen, dr. Pimmel,’ zei hij. ‘Morgen,’ knorde dr. Pimmel.

‘Wat scheelt er? Iets misgelopen?’

De directeur luchtte zijn verontwaardiging, er wel op lettend dat zijn opgepompte borst niet helemaal leegstroomde, want ook tegenover zijn rechterhand wilde hij een zo waardig mogelijk figuur slaan.

‘Ja,’ zei de rechterhand, ‘het wordt langzamerhand tijd dat wij die kerels weer eens wat aanschroeven, anders gaan ze zich straks verbeelden dat het hier een bridgeclub is.’

‘Dat is blijkbaar niet meer nodig,’ snoof dr. Pimmel. ‘Ik heb dat sujet flink op zijn nummer gezet. Ook de anderen heb ik meteen maar op de vingers getikt. Die Maes liep daar zo maar rond te lummelen, ik geloof dat hij de grootste lijntrekker van hen allemaal is.’

De adjunct gniffelde en zijn lachje kon niet misverstaan worden: Pimmeltje, jij sukkel, wat laat jij je gemakkelijk een pootje draaien. Hij schoof een liniaal over zijn plan en verdiepte zich onmiddellijk weer in architectonische vraagstukken.

‘Dr. Pimmel, wat is volgens u het voordeligst, mazoutverwarming¹, gas of elektriciteit?’ vroeg hij terloops.

‘Ik heb er geen idee van,’ zei dr. Pimmel. ‘Dat hangt vermoedelijk van allerlei omstandigheden af, de ligging van de kamers en de constructie in het algemeen.’

Hij ging bij het raam staan en keek wrevelig naar buiten.

‘Ik heb zo-even mijn verhandeling voltooid,’ zei hij terloops, maar toch een tikje triomfantelijk, en wendde zich helemaal af, zodat hij het gluiperige, schampere, afgunstige gezicht van zijn rechterhand niet hoefde te zien. Dat gezicht was een voortdurende beproeving voor hem, maar omdat hij naar hij zelf meende tot het Kafkaiaanse type hoorde dat de kwellingen als een wellust zocht, kon hij zich nooit helemaal aan die beproeving onttrekken.

‘O, gefeliciteerd,’ mompelde de rechterhand zonder op te kijken. ‘Die pilasters in de vestibule zijn eigenlijk overbodig, dat is toch maar klungel, zuiver esthetisch au fond en

---

¹ Mazout is het Franse woord voor stookolie; ook in Vlaanderen wordt het woord mazoutverwarming gebruikt voor olie gestookte verwarming.

bovendien uit de tijd. We moeten toch een beetje met de tijd meegaan, vindt u niet? Hebt u pilasters in uw villa, dr. Pimmel?’

‘Nee,’ zei dr. Pimmel. En na een korte pauze: ‘Het is best mogelijk dat ze nog dit jaar verschijnt.’

‘Alles zo eenvoudig en praktisch mogelijk. Lucht, licht, ruimte. Ik ben daar wel voorstander van. Mijn vrouw is nog enigszins gehecht aan tierlantijntjes, maar die praat ik haar wel uit het hoofd.’

‘Bij Savigny & Burbure, denk ik. Die hebben een reusachtige oplaag en een ruim afzetgebied.’

‘Is uw vrouw ook zo conservatief?’

‘O neen, integendeel, die is aardig bij. Kafka bijvoorbeeld, daar is zij al lang overheen. Zelfs de existentialisten hebben bij haar afgedaan. Zij is nu aan de nouvelle vague toe: Christiane Rochefort, Lanzmann, Poirot-Delpech...’²

De directeur, die nog steeds door het raam stond te kijken, nam met een verveeld gebaar zijn bril af, ademde op de glazen en begon deze mopperend op te wrijven. Toen hij hem weer opzette, zag hij echter dat niet zijn bril, maar de vensterruit beslagen was.

N.B.

Regelmatig stuurde Raymond De Belser verhalen voor publicatie naar *Sodipa*. Maar ‘Budgetvreter’ heeft hij niet ingestuurd, omdat de ambtenarij van Antwerpen in dr. Pimmel zeker dr. Voet herkend zou hebben, waarna hij represailles kon verwachten. ‘Budgetvreter’ verscheen in het Tilburgse tijdschrift *Roeping* en in *Cyanuur*, het Gentse tijdschrift voor letteren en kunst. Beide tijdschriften met een kleine oplage en beperkt verspreidingsgebied.

Ruyslinck heeft eens gezegd dat hij *De ladder* – een roman over een ambtelijke organisatie die hij in deze periode schreef – heeft vernietigd, omdat het te dicht bij zijn eigen leven kwam en het daardoor geen goed boek werd. De verhouding van dr. Pimmel tot Engels komt sterk overeen met de verhouding van dr. Voet tot De Belser in de tijd dat Ruyslinck dit verhaal schreef. Als zodanig komt het verhaal ‘Budgetvreter’ inderdaad dicht bij zijn eigen leven als budgetvreter bij een autoritaire baas, die zich meer met wetenschappelijke vraagstukken bezighield dan met het museum en de leiding van zijn personeel. Wellicht is dit verhaal een stukje uit *De ladder*.

FdV

---

² Hier toont Ruyslinck zijn belezenheid:

Christiane Rochefort (1917-1998) – een Franse feministische schrijfster – publiceerde in 1958 haar eerste roman, *Le Repos du guerrier*, dat een bestseller werd.

Jacques Lanzmann (1927-2006) debuteerde in 1954 met *La glace est rompue*, een boek dat door Simone de Beauvoir werd opgemerkt.

Bertrand Poirot-Delpech (1929-2006) was een Franse journalist; *Le Grand Dadais*, zijn eerste boek dat in 1958 onder zijn eigen naam verscheen, werd bekroond met de Prix Interallié.